

Veres János versei

Palóc madonnák

Három parasztasszony jön a dombháton
fekete ruhában,
egyszerre-mozgó árnyékrajzok,
palóc madonnák,
fejkendőjüket, szoknyájukat szél cibálja,
nekifeszülnek a szélnek,
jönnek a dombháton
kemény léptekkel,
mintha birtokuk határát mérnék,
jönnek, csak jönnek az úton,
hetedhét ország ellen,
fényévnvi messzeségből,
Huba vezér táborából,
balladák ravatalai mellől,
portyázó törökök fogságából,
kurucokat bújtató nádasokból,
nekifeszülnek a tar dombon a szélnek,
halványlila kárpit mögöttük az égbolt,
élesen látszik bakacsín alakjuk,
verdesnek a fejkendők a szélben,
szíven-csapdos a végük,
jönnek, csak jönnek,
szalmakucsmás viskókból,
eselézházakból, pusztító zivatarokból,
porfelhő süvít szemükbe,
jönnek, csak jönnek,
üszkös gerendák alól,

Dembinszky-látta csatamezőkről,
sötét vár hetvenhetedik szobájából,
a Lángokádó Sárkány hegyéről,
bölcstől, máléstáltól, ősi daccal,
gyáásszínű öltözékben,
folyamatosság nemtői,
kidolgozott kezű palóc madonnák —
jönnek, csak jönnek,
áldozati oltáraik-sütőkemencék tüzetől,
katonavonatok árnyékából,
földönfutók menetoszlopából,
füllelt marhavagonokból,
sikált asztaltól, fonóból, betegágytól,
néma vasvirágok közül.
Jön a három asszony a dombon.
Hunyott szemmel is,
fekve is, állva is
halálomig látom majd őket,
mint mozifilm kimerevített záróképét,
mint szénfekete szoboresőportot.

Sejtelmes óda

Ház a dombtetőn,
lombsátorba bújik;
a helyes irányt öreg torony súgja,
árnyas tornácon dohánykupac sárgul,
orgonasövény borul ki az útra.

Ha otthon leszel, aranyrojtos zászlót
tűz képzeletem szobád ablakába,
körülölel az édes, kék magasság
s a forrásvidék szűz romantikája.
Illyést olvasol s répaföldön görnyedsz,
a pirkadattfény bizalmas barátod,
tiéd a szó s a tisztaság hatalma,
a bánatokat könnyen leigázod.
A torony körül sok-sok csillag vibrál,
szívhasítóan víg reggelt ígérnek;
ha a tébolyok üldözőbe vesznek,
nálad lelhetnek biztos fedezéket.
Rettentő terhet — hullásom kínálom,
figyelmeztet a zöld gally jóelőre;
tudom, hogy kuszált naprendszeremnek
nem sírja lennél, hanem megfejtője.
A falu minden fája áldást mond rád
s két szóra, mely a leveledben fénylett;
ha vakmerő vagy, állj mellém, de tudd
meg:

fejjel rontok a lángba, míg csak élek.
Ház a dombtetőn. Falán jel sugárzik,
ha rá gondolok, ellepnek a lázak;
mint kőszobor a Húsvét-szigeteken
titkokat őrzök — hangodat, bokádat...
Te vagy a Sejtelem, az első, égi,
hű rögeszméim nyomodba szegődnek,
én nem akarok mást, csak hajad nézni,
s várni, hogy meglásd bús szememben
egyszer

az örökbe vett fáklya füstjét
s a néptelen, süket mezőket...

Győri László

Sokáig

Sokáig mentem.
Régóta jövök már.
Csetlettem, botlottam.
Vitt a büszkeség.
Hozott az öntudat.
Hittem magamban
s köcölt az ökörnyál.
Ősz tapadt rám
s úsztam a tavaszban,
mert úszni szó szerint
— két karral — sose tudtam.

Néhány hét kevés volt,
az egész csak arra jó,
hogy orromban éreztem
azóta is a gőzfürdő szagát.
A Dianában
hiába rugkapáltam,
néhány hét kevés volt
és jött a jó idő,
úszótanfolyam helyett
a földön rugkapáltam.

Kitértem erre-arra,
a slágerre, a sportra,
bösen másoltam le sorra
a slágerszövegeket —
hátvéd voltam és fejeltem.
a nyakamat feszítettem,
a két lábam tele sebbel.

Emberölés – utójátékkal

Szerkesztő	— nyugodt, lány férfihang,
Káló	— kissé érdes hangon, lassan, vontatottan beszél, hirtelen természete hanghordozásán is érezhető
Annus	— Káló felesége,
Titkár—Szekács	— határozatlan, könnyen befolyásolható ember.
Após	— Annus apja, raccsoló öregember,
Fajkó	— Káló öccse, enyhén dadog,
Kar	— négy—öt férfi és három—négy lány,

SZERK.: Furcsa történet ez. Néha az az érzésem, valószínűtlen. Már a megismerkedésünk is szokatlan volt... *(vonatjaz)*.

KÁLÓ: Nem adna el egy cigarettát?

SZERK.: *(csodálkozva, meglepetten)* Eladni?

KÁLÓ: Igen. Nincs nálam cigaretta. Csak az útra kéne néhány. Megfizetem.

SZERK.: Hogy képzeli? Én nem vagyok trafikós!

KÁLÓ: *(lemondóan)* Nem ad el? Mert cigány vagyok!?

SZERK.: *(határozottan)* Nem adok el... megkínálom... gyűjtson rá..

KÁLÓ: *(dacosan)* Én nem akarom ingyen!

SZERK.: *(dühös)* Nézze! Én meg nem árulok cigarettát!

KÁLÓ: *(hirtelen felhevül)* Megfogadtam, hogy mindent megfizetek, mindent! Érti? *(ugyanolyan gyorsan meg is nyugszik, csendesen folytatja).* Én... tudja...

SZERK.: *(gyanakodva)* ..különb is, ezeket az érmeket már rég kivonták a forgalomból! Miféle utas maga? Poggyász nélkül, munkaruhában!? Markában egy csomó értéktelen, régi pénz-zel!

KÁLÓ: *(csendesesen, restelkedve, de ugyanakkor sértettség is érződik hangján)* A börtönből jövök...

SZERK.: *(megzavarodik)* Hogyhogy a börtönből?!

KÁLÓ: Nyolc hónapot ültem... Ma reggel eresztettek el... *(gúnyosan)* Néz mi? Itt a szabaduló levelem... megnézheti!... *(szomorúan, de gúnyosan is)* Miért nem megy egy másik kocsi? Én nem csak cigány vagyok, de embert öltem!

SZERK.: *(ideges)* No, azért ezzel ne kérkedjen!

KÁLÓ: Nem kérkedek, maga kérdezte!

SZERK.: Én...? Én nem kérdeztem!

KÁLÓ: *(„legyintve”)* Akkor nem kérdezte! Húzza meg a vészféket, megteheti! Mit számít, ha leugrik a vonatról egy cigány, aki ráadásul... ah... Maga nem kérdez egy szót se, csakugyan, magát aztán nem érdekli..

SZERK.: De milyen jögon faggassam?

KÁLÓ: Igaza van... Csak jár a pofám... Igaza van, én szólítottam le magát...

KALAUZ: Jó napot kívánok! Kérem a jegyeket! *(Káló felé, indulattal)* Add ide a jegyedat...!

KÁLÓ: Minek tegez maga engemet!?

KALAUZ: *(kis szünet után, a jevet ellenőrző)* Ahá, tehát a síttről jöttél! És még neki áll följobb!

SZERK.: Hagyja békén! *(kéri)*

KALAUZ: Most ismerem meg a szerkesztő urat, van itt még egy jó füle kérem, üres, kényelmes... jobban is van fütve... *(udvariaskodik)*

SZERK.: *(határozottan)* Nem maradok...

KALAUZ: *(furcsállóan)* Ahogy gondolja... *(a tolóajtó csikorgása jelzi, hogy elment)*

KÁLÓ: Maga újságíró?

SZERK.: Olyasféle...

KÁLÓ: No, maguk aztán...

SZERK.: *(indulatossan közbevág)* Mi baja velünk?

KÁLÓ: Jó kis szöveget adnak le! *(gúnyosan)*

Még azt is leírják, hogy a cigány éppen olyan ember, mint a többi!

SZERK.: Így is gondoljuk!

KÁLÓ: Lehet...

SZERK.: *(magyarázkodik)* Nem könnyű megbírkózni az előítéletekkel...!

KÁLÓ: Hallhatta a kalauzt... Tegezett... Miért? Akkor még nem tudhatta, hogy honnan jövök!

SZERK.: Igaza van... Ez az ember nagyon ostoba volt. De persze maga sem sokat kukoricázott, megölt egy embert!

KÁLÓ: Honnan tudja? Hátha engem akartak megölni!?

SZERK.: *(barátságosan)* Gyűjtson rá!

KÁLÓ: *(makacs)* Nem!

SZERK.: *(egyre barátságosabb)* Ez nem illik...

KÁLÓ: *(szégyenkezve)* Köszönöm! *(a zörejekből lehet következtetni arra, hogy mindketten rágyújtanak)*

KÁLÓ: *(ő is kezd felengedni)* Tudja, én érzem, hogy nem viselkedek valami tisztességesen... Valahogy én nem bírok magammal... Nagyon téved, ha azt hiszi, mindig ilyen harapós pasas voltam. Nagyon téved! Csakhát...

SZERK.: *(hangján érezni, hogy nagyon érdeklő Káló története)* Ha van kedve hozzá, meséljen! Van időnk!

KÁLÓ: Igaza van. Van időnk... Tudja, nekem sosem voltak igazi haverjaim. Még az iskolában sem.

SZERK.: Miért nem?

KÁLÓ: Mit tudom én!? Talán, mert én már akkor a fejembe vettem, hogy kirúgom magam a putriból.. Nem akartam úgy lenni cigány, mint azok. Meg aztán tanulni szerettem volna. Tudtam, nagyon jól kell viselkednem akkor, ha másféle akarok lenni. De ezt nem bírták elviselni a többiek! *(keserűen, tehetetlen dühvel)* Ezt aztán nem! Megpróbáltam barátkozni a fehérekkel, de az nemigen sikerült. Sörözni is csak szombat este jártam. Akkoriban volt, hogy összeakadtam egy fehér lánnyal. Hát tudja, én úgy mentem utána, mint egy Madonna után! Tiszta volt, szomorú volt az apia részeges, az anyja beteg. Azt gondoltam, ez olyan nyomorúságosan él, ennek talán még én is jó leszek. *(a vonatjaz elmosódik, csend van.)*

ANNA: Ne mondd senkinek, hogy cigány vagy. Ne hajtogasd folyton!

KÁLÓ: Ügyis látják rajtam.

ANNA: De ne hajtogasd mindig! Sötét a bőröd... na és!? Mással törődj!

KÁLÓ: Jó, majd megpróbálom! Látod, tégedet szívesen elvonnék...

ANNA: Mit csinálnál?

KÁLÓ: Elvonnék... Én tégedet tejben-vajban fűrösztelnék!

ANNA: *(nevet, de továbbra is kedves marad)* Miből, te szegény?

KÁLÓ: Hát, a két kezemmel mindent megszereznek én neked! Inkább az a baj, hogy téged hajszolnának ki maguk közül a tieid.

ANNA: Már most sem vagyok közöttük. Észre sem veszik, hogy élek!

KÁLÓ: *(meglepetten)* Eljönne! Cigányhoz?

(Ismét vonatjaz)

KÁLÓ: Megbánta ő is, hogy hozzám jött! Megfizetett érte szegény. Kövel dobálták... ők maguk... a fehérek, a lányt, Én is megkaptam a részem a cigányoktól. Nem szerettek, de most utált az egész cigánysor. Mert fehér lányt vettem feleségül, nem pedig Oláh Sárát.

SZERK.: Ki volt az?

KÁLÓ: Hát, nem volt csúnya lány, de az aztán minden kazalban meghempergett már. De hát a rokonság nekem szánta! *(A vonatjaz elmosódik)*

★

FAJKÓ: Szégyelled a magadfajtát, Káló! Ez sem rosszabb lány a többinél! Mára meg olyan világ van, mindenik lány meghempereg a szénában! Én megmondom neked őszintén. Káló, *(szemrehányóan, felháborodva)* te megpiszkolod a mi becsületünket! A mi törvényünket... *(fenyegetésbe csap át)* Jobb, ha elkerülöd a cigányt! Aztát, mondom neked, óvakodjál!

★

(Ismét vonatjaz)

KÁLÓ: Anna persze vigasztalt. Persze, már ahogy lehetett...

ANNA: Ne is menj közéjük! Nem elég neked, hogy én szeretlek? Szeress te is, majd megleszünk valahogy!

(kopogtatnak az ablaküvegen)

ANNA: *(ijedten)* Ki az? *(Kálótól kérdi!)*

KÁLÓ: *(izgatottan)* Maradj vesztig! Ki az?

FAJKÓ: Én, Fajkó!

ANNA: *(félelemmel)* Ki az?

KÁLÓ: A sógorod, *(Fajkónak)* Várj, megyek! *(ajtónyitás)* Na, gyere be!

FAJKÓ: *(ühegve)* Adjisten!

KÁLÓ: *(szemrehányóan)* Nem jöttél el az esküvőre! Meg a többi se!

FAJKÓ: *(izgatottan)* Hagyjad azt mostan! Jönnék a rokonok Oláh Sárával! Ők azt mondják, nem volt itten semmiféle esküvő! Az esküvő mostan lesz majd, hiszen náluk van a menyasszony!

KÁLÓ: *(dühösen)* Van már nekem feleségem!

FAJKÓ: *(egyre izgatottabb)* Értsél meg engemet, testvér! Ezek tégedet itten szét-szednek! Ezek földiszítva hozzák az Oláh Sárát! Annak férjhez kell menni!

A vajda is kimondta; ez a mostani házasság nem érvényes!

KÁLÓ: *(indulatossan)* Nekem nem kell az a ringyó! De ha jobb volna, mint az anygálok, akkor sem kéne!

FAJKÓ: *(elretten)* Káló! Jönnék a rokonok!

KÁLÓ: Hát jöjjenek!

FAJKÓ: Kiebrudálnak!

KÁLÓ: Ez az én lakásom!

FAJKÓ: Tudom, buta cigány, tudom, de hát a szokásokkal akarsz te megverekedni, mi? Azt mondom teneked, Káló, szedd össze magad, vagy fuss el! Jobb lenne, ha mind a ketten elfutnátok innen!

KÁLÓ: Én itt lakom!

FAJKÓ: *(lemondóan, rettegéssel)* Jó, jó... én megmondtam! Ha tudnák ezek, hogy én előre jöttem! Na... isten veled Káló!

★

(Ismét a vonatjaz)

KÁLÓ: Ahogy kilépett a házból, észreveték. Akkor már körül volt véve az egész ház. Akkor én nem tudtam, hogyan kéne segíteni... Kiugrottam az ajtón. Akkor már hadakoztak velem, holdvilág volt, láttam a kezükben a kést. De azt gondoltam... *(elhallgat, csak a vonat kattogását hallani)* ...nem gondoltam én semmit! Azt hiszem, a legtöbbször ilyenkor nem jut az eszébe semmi. Ilyenkor az ember olyan, mint a vadállat.

SZERK.: Miért ugrott ki a házból?

KÁLÓ: Meg akartam menteni Fajkót. Talán ő volt az egyetlen a családban, akit szeretni tudtam. Ott hadonásztak körülötte a késekkel. Nem is tudom.

hány kés volt ott. Rájuk ordítottam. Akkor megzavarodtak. De akkor is ott volt még egy... még egy kés, a levegőben. Nem, nem... nem kés volt. Borotva, *(elrettenve)* Bo-rot-va... Az volt a baj... Egy borotvát nem lehet olyan könnyen kikapni a kézből! En nem tudom, hogyan történt... A bíró azt mondta, hogy addig forgattam a karját... amíg beleszaladt a... torkába... Most meg, úgy hallom, Annának meg-bocsátottak a szülei. Hazavitték.

SZERK.: És akkor most? Üres házba tér ha-za?

KÁLÓ: Hm... igen! *(keserűen)* Azért egy gyilkosra mégsem várhat!

SZERK.: És a másik lány?

KÁLÓ: Az Oláh Sára? Könnyen lehet, ő fog várni a házban.

SZERK.: És maga elfogadja őt?

KÁLÓ: *(határozott indulattal)* Nem!

SZERK.: Mit fog tenni?

KÁLÓ: Elhozom Annust a szülei házából!

SZERK.: Baj lehet megint belőle.

KÁLÓ: Én... én nem fogok kést vinni ma-gammal. Ha meg ők akarnak kést szűrni belém, hát szűrjanak!

SZERK.: Jobb megoldást nem talált?

KÁLÓ: Jobbat? Hm... nem!

SZERK.: És ha segítenék?

KÁLÓ: *(csodálkozva)* Nekem? *(gúnyosan ne- vet)* Velem jönne? Leszálna a vonat-ról? Miért?

SZERK.: Ki tudja? Talán... kíváncsiságból.

KÁLÓ: Ide figyeljen! Én egy közönséges cigány vagyok, én most jövök a bör-tönből...

SZERK.: Hányadik állomás?

KÁLÓ: És ha... ha leszáll? Mit akar csi-nálni?

SZERK.: Még nem tudom.

KÁLÓ: Én csak egy cigarettát kértem! *(vonatjaz el)*

★

(falusi zajok, kakaskukorékolás, stb.)

SZERK.: Üljön be a kocsmába! Én átnézek a nemzeti bizottság elnökéhez.

KÁLÓ: *(bizalmatlanul)* Mit akar tőle? Kit akar följelenteni?

SZERK.: Adja a szavát rá, hogy csendben megvár!

KÁLÓ: Ha a nevemet említi, nem fognak szóba állni magával.

SZERK.: *(mesél)*

Láttam a képén: titokban minden re-ménye bennem van. Tulajdonképpen egy kissé zavarban voltam. Fogalmam sem volt, hogy mit fogok csinálni. Be-nyitottam a nemzeti bizottságra, és az elnököt kerestem. Házon kívül volt a titkár fogadott. Azt hitte, a szokásos látogatás...

★

SZEKÁCS: Hej, de fogja sajnálni az elnök elvtárs, hogy nem találta itthon az elvtárs! Az elnök elvtárs mindig azt mondja: Tudja, Szekács elvtárs, a saj-tó a mi őrzőangyalunk! He... Mivel kínálhatom meg az elvtársat?

SZERK.: Köszönöm, nem iszom.

SZEKÁCS: De azért csak tessék helyet fog-lalni! El ne vigye az álmunkat! *(nevet)*

SZERK.: A segítségét kérem.

SZEKÁCS: *(meglepődik)* Mivel lehetek a szol-gálatára? Ja, vagy úgy, tessék elhin-ni, elvtársam, minden faluban akad egynéhány olyan ember, aki nem fér a bőrébe. A Káló, úgye!?! Hát ő jó hely-en van. Börtönben ül, és a nagy helyzet. Hála az igazságszolgáltatás-nak!

SZERK.: Már letöltötte a büntetését.

SZEKÁCS: *(csodálkozik)* Máris? Ejnye, rö-vidre szabták neki! Ez a fajta meg... Pardon a szóért...

SZERK.: Úgy érti, hogy ezek a cigányok?

SZEKÁCS: Ej, sok baj van velük! Mitaga-dás, nem férnek a bőrükben!

SZERK.: Csak cigány ül bőrönben ebből a faluból?

SZEKÁCS: Hát... szóval... ül még két másik is, nem vitás, de...

SZERK.: Maga is haragszik a cigányokra, titkár elvtárs?

SZEKÁCS: Én... éj, én kérem már hivatal-ból sem tehetek különbséget. Benne az Alkotmányban ugyebár, hogy egy-formák vagyunk, és így tovább... Pe-dig én aztán lehetnék elfogult! Annyi bajom van velük, szegényekkel... De nem haragszom rájuk... én nem...

SZERK.: Ez az ember letöltötte a bünteté-sét.

SZEKÁCS: Ez szent igaz, csak az a baj, hogy nem egyedül jött haza!

SZERK.: Hogy érte ezt?

SZEKÁCS: Úgy értem, a természetét is visz-szahozta. *(sokatmondóan)* Tetszik tud-ni; aki egyszer embert ölt...

SZERK.: És ha önvédelemből tette?

SZEKÁCS: Igen?

SZERK.: Őt akarták leszűrni.

SZEKÁCS: Hát... volt ilyen hír is. Ezt ma-gam is hallottam, dehát ugyebár, a bíróság jobban tudja...

SZERK.: Akárhogy is volt, letöltötte a bü-n-tetését! *(rövid szünet)* Segítsen ne-kem, titkár elvtárs!

SZEKÁCS: *(tanácstalan)* Nagyon szívesen...

SZERK.: *(próbálja meggyőzni)* Ez az ember szerette a feleségét.

SZEKÁCS: *(erőtlenül)* Fehér felesége volt.

SZERK.: Tudom...

SZEKÁCS: Az a gyanúm, hogy itt vétette el a dolgot.

SZERK.: Dehát mindenki tudja...

SZEKÁCS: Kétezer lelket számláló falu vagyunk, tisztelettel...

SZERK.: Emiatt került a börtönbe! El akar-ták venni tőle az asszonyt.

SZEKÁCS: *(enyhe gúnyal)* Ezt csodálom mindig az újságírókban! A szimatu-kat, igen, ez az igazság... Valljuk be őszintén...

SZERK.: Haza szeretné vinni a feleségét.

SZEKÁCS: Hát... Adhatnék egy kis tanácsot az újságíró elvtársnak? *(rövid szünet után, kissé fenyegetően)* Ne avatkoz-zék bele!

SZERK.: *(dühösen)* Ez aztán jó tanács!

SZEKÁCS: *(zavarodottan)* Az a nagy hely-zet, hogy ez egy piszkos ügy...

SZERK.: Tehát nem segít.

SZEKÁCS: Jó..., de azt ajánlanám, vigyünk csendőrt magunkkal...

SZERK.: Hogy jobban felbőszítsük őket?

SZEKÁCS: Az az igazság, hogy a fehérek nem szeretik a cigányokat. Azok meg utálják a fehéreket.

★

SZERK.: *(mesél)*

Összebeszélte tücsköt-bogarat, csak, hogy megfélemlítsen. Ebből könnyű volt rájönni, hogy ő fél. S ebből pedig arra, hogy ebben a községben a ható-ság nem áll a hivatása magaslatán. Nem azt mondom ezzel, hogy nem becsületes emberek vezetik a falut, csupán azt, hogy nem tudnak bánni az emberekkel. A nemzeti bizottság titkára olyan szorongva lépdelt mel-lettem, mintha vesztőhelyre vittem volna. Folyton röpdösött a tekintete, hátra-hátrafordult... Magam is észre-vettem, az ablakok mögül tekintetek kísérték bennünket. Aztán kezdtem megérteni a titkárt. Félt. Talán csak a tekintélyét, a népszerűségét féltette? Mindegy. Félt. Én persze még az esti vonattal odébb állok, de néki marad-nia kell. Naponta ki tudja hány-szor kell elballagnia az égő tekintetek ke-resztűzében...

★

SZERK.: No, miért állt meg?

SZEKÁCS: Ez az a ház... Az apósa háza... *(kopogtatás)* Egy kicsit erősebben, na-gyothall az öreg.

APÓS: *(álmos hangon bosszankodva)* Jövök már, jövök! *(ajtónyitás)* Tessék!?

SZEKÁCS: Adjisten, Vencel bácsi! Vendéget hoztam, Bratislavából.

APÓS: Igen... igen... Mit tetszik?

SZEKÁCS: Az elvtárs a maga lányával akar beszélni.

APÓS: *(haragosan)* Nincs nálam!

SZERK.: Hol van?

APÓS: Mit tudom én!? Valahol a városban.

SZERK.: Ott dolgozik?

APÓS: Mit tudom én!?

SZERK.: Hát... nem élnek együtt?

APÓS: *(felháborodással)* Együtt? Ez kérem egy tisztességes ház! Itt olyan nők, akik mindenféle cigánnyal összeáll-nak, nem férhetnek meg!

SZERK.: De hiszen maguk erőszakkal elhoz-ták az ura házából!

APÓS: Hagytuk volna ott a putriban? Hogy agyonverjék?

SZEKÁCS: De hiszen Káló nem is a cigány-soron lakott!

APÓS: Nem számít, ha ott marad abban a házban, megölik! Mert hiába viszik az egyiket börtönbe, a másiknak ott a kezeügyében a kés!

SZERK.: Tehát akkor mégiscsak féltette a lányát!

APÓS: Féltettem, féltettem. A gyerekem!

SZERK.: És most? A városban biztonságos helyen él? Nem tudja, hol van?

APÓS: Nem!

SZERK.: Tehát már nem aggódik érte!? És ha utána mennek?

APÓS: Kik?

SZERK.: Akiktől itt féltette.

APÓS: Oszt hová? Nem tudják, hová ment!

SZERK.: Maga tehát tudja!

APÓS: Nem hallgatott rám, ment a maga feje után. Most egye meg, amit főzött!

SZERK.: Nem szereti a lányát? Tudja, hogy hazajött Káló? Most a feleségét keresi.

APÓS: Vagy úgy? Akkor hát az elvtársak asszonynezőben vannak? Jó kis móka, mondhatom! Nálam hiába keresik.

Csak mondják meg annak a gyilkos-nak, hogy nálam ne keresse. És ha meglátom a portámon ólálkodni, ezzel a fejszével verem szét a fejét! Én nem hagyom leszűrni magamat!

SZERK.: Bántotta ő magát valaha?

APÓS: No hisz, csak az kellett volna! Jól is néznénk ki!

SZERK.: Miért haragszik rá?

APÓS: Megölt egy embert!

SZERK.: És amikor még senkit sem ölt meg? Akkor csak azért, mert... ci-gány?

APÓS: Megölt egy embert! Börtönviselt!

SZERK.: Tudja, miért?

APÓS: Az ő dolga!

SZERK.: Mert meg akarta védeni a felesé-gét!

APÓS: Én úgy tudom, a sógorát.

SZERK.: Na lám! Maga mindent tud! Rossz veje volt magának?

APÓS: Nem volt ő nekem semmilyen vőm!

SZERK.: Nem állt szóba vele. Haszontalan, dologkerülő ember volt?

APÓS: Aztat én nem mondtam!

SZEKÁCS: Hát aztat nem is lehet mondani! Ő volt a legszorgalmasabb a fajtájá-ból.

SZERK.: Titkár elvtárs? Miért mondja úgy, hogy a fajtájából?

SZEKÁCS: Hát hogyan mondjam?

APÓS: *(indulatosan)* Engemet ez egyáltalán nem érdekel!

SZERK.: *(szomorúan)* Kár...

SZEKÁCS: Hát mi érdekli magát?

APÓS: Békességet akarok! Szíveskedjék engemet békében hagyni!

SZEKÁCS: De Vencel bácsi! Ami igaz, az igaz! Jó munkásember volt a Káló.

APÓS: Mit bánom én! De ha ide betör, keresztül szúrom a vasvillával!

SZERK.: Na, látja, bácsikám, Magát itt senki nem kergeti, nem fenyegeti életveszély, és mégis... Még nem láttam, hogy valaki ekkora kedvvel készüljön egy emberölésre. Olyan nagy sértés, ha Káló belép ebbe a házba?

APÓS: Az úr ezt nem érti! Ez itten olyan falu, hogy az olyan parasztot, aki összeverekedik egy cigánnyal, kiveti magából.

SZERK.: Vagy úgy... Tehát maga nem a végétől, hanem a falutól fél.

SZEKÁCS: Magának tudnia kell, hogy így ma már nem lehet beszélni...! Törvény van rá, hogy egyenlőek vagyunk!

APÓS: Akkor jó, akkor adja a lányát egy cigányhoz a titkár elvtárs! (nevet) Hát nincs igazam!?

SZEKÁCS: (indulattal, fenyegetően) Velem ne tréfáljon, hallja-e!

APÓS: Hát ha egyszer parancsba van adva, hogy egyenlőek vagyunk?!

SZERK.: Tehát nem tudja, hogy hol a lánya.

APÓS: Nem!

SZEKÁCS: Köteles megmondani!

SZERK.: Hagyja, hagyja titkár elvtárs... Rendben van, ne haragudjon a zavarásért... minden jót! (Szekácshoz) Itt mindenki gyűlöl mindenkit?

SZEKÁCS: Nem olyan veszélyes.

SZERK.: Legyen rajta a szeme ezen a Kálón! Segítsen neki!

SZEKÁCS: Na jó, de hogyan?

SZERK.: Magának jobban kell tudnia, hogyan....

SZEKÁCS: Az a nagy helyzet, hogy mink mindenkinek segítünk... Azért vagyunk, ugyebár!?

SZERK.: Néhanapján leruccanak majd, és megnézem, hogyan állnak a dolgok...

SZEKÁCS: És a termés például nem érdekli az újságíró elvtársat?

SZERK.: De, engem mindig érdekel a termés... is. A lapban nem én foglalkozom vele.

SZEKÁCS: Most például nagyon jó adataim lennének. Vagy húsz éve nem volt ilyen jó termés. Főként kukoricából...

SZERK.: Az jó, annak örülök... Nézzünk csak be a kocsmába! Szegény elúnja a várását.

(kocsmazaj, nem túl hangos, az érkezésnél köszönések szállnak a levegőbe)

SZERK.: Itt volt az előbb egy ember... Káló nevű...

FÉRFI: A Káló? Hazament...

SZERK.: Haza?

FÉRFI: Nem bír az ilyen nem haza menni...

(faluzaj)

SZERK.: Köszönöm a segítséget, titkár elvtárs!

SZEKÁCS: Meglátogatja?

SZERK.: Meg.

SZEKÁCS: Csak tessék megmondani néki; ha valamiben szüksége van, jöjjön hozzám.

SZERK.: Köszönöm, titkár elvtárs. Magam is így képzeltem... Tudtam, hogy megérti. Minden jól...!

SZEKÁCS: (már eltávolodott a szerkesztő, utána kiabál) Jó lenne, ha egyszer a mezőgazdasági rovat szerkesztője is kijönne, szívesen látnánk... Pláne mostan!

SZERK.: Megigérem, kiküldöm! (rövid szünet, lépnek...) Hát maga? Megszókött előlem?

KÁLÓ: Csak hazajöttem. A kocsmában úgy néztek rám, mintha még mindig véres

lenne a kezem. Meg aztán, mit üljek a kocsmában? Nekem van saját hajlékom. Tessék nézni, mit tettem vele! Bekenték sárral meg ganéjjal. Látni sem akar az öreg, mi?

SZERK.: A fene tudja.

KÁLÓ: Lebeszélte a lányát, hogy idejöjjön.

SZERK.: Nincs itt a felesége.

KÁLÓ: Hát hol van?

SZERK.: A városban.

KÁLÓ: Akkor hát megint elkergették hazulról. Hogy az isten verje meg őket!

SZERK.: Ne csináljon újabb bolondságot!

KÁLÓ: Én? Eszembe sincs...

SZERK.: Mit akar tenni?

KÁLÓ: Mit csinálhatok? Dolgozni...

SZERK.: Helyes! Ha valami baj van, menjen a nemzeti bizottság titkárához.

KÁLÓ: A Szekácshoz?

SZERK.: Szívesen látja... Aztán... aztán pár hónap múlva meglátogatom.

KÁLÓ: Minek csinálja maga ezt?

SZERK.: Én? Kíváncsiságból...

KÁLÓ: Maga rendes ember.

SZERK.: Köszönöm.

KÁLÓ: Amikor cigarettát kértem magától, megéreztem. Kevés ilyen ember van manapság...

SZERK.: Nem igaz. Csak maga ritkán megy arrafelé, ahol a rendesek vannak.

KÁLÓ: Aj... dehogy... én úgy mennék oda mindenkire, aki rendes... csak hát, isten tudja, mitől van az... elriadnak tőlem.

SZERK.: Igaza van. Nem csak magában a hiba.

(dugóhúzás, koccintás zaja)

KÁLÓ: Ez nem az én borom... a kocsmából hoztam... Tiszteljen meg azzal, hogy iszik velem egy pohárral!

SZERK.: Nos, egészségére! A boldogulására!

KÁLÓ: Tudja, mit gondoltam? Kimeszelem a házat! És ha valaki megint megpróbálja...

SZERK.: Ne, ne fenyegetőddzön! Nem fogja senki se bántani! És maga ne nézzen se jobbra, se bajra, dolgozzon.

KÁLÓ: Igazsága van... Megmutatom én a romáknak. És megmutatom az apósomnak is, hogy vagyok olyan ember, mint akármelyik, ha nem külön! Tudom, mire gondol az elvtárs. Tudom. Hogy ez nem fog olyan simán menni. Hát nem számít!

(ismét a vonatkatogás, a szerkesztő mesél)

Amikor felültem a vonatra, kétségek kínoztak. Hogy tulajdonképpen nem segítettem semmit. Prédikáltam, nagy szavakat hajtogattam. jó... de mit kellett volna csinálnom?! Semmit! Ezt nekik kell elintézni egymás között, bicska nélkül, előítéletek nélkül! Lehetséges ez? Nagy, nagy szégyen ez. Hogy ritka esetben, de... meg kell várni, amíg ők segítenek magukon. Nem félelemből, a törvénytől való félelmükben.

(ajtókopogtatás)

KÁLÓ: Ki az?

SZERK.: Megismer még?

KÁLÓ: Szerkesztő úr! Ez aztán igen! Ezt igazán nem hittem volna... tessék csak beljebb... tessék! Olvasom ám a szerkesztő úr cikkeit!

SZERK.: (rövid szünet után) Ez valóságos csoda... Ez a maga háza?

KÁLÓ: Igen, kérem. A két kezem munkája. Megígértem, de mindig is mondom a feleségemnek: ezt az egészséget a szerkesztő úrnak köszönhetem.

SZERK.: Nekem? És jól hallottam? A felesége? Visszajött?

KÁLÓ: Visszahoztam.

SZERK.: Hogy találta meg?

KÁLÓ: Nem fogja elhinni. Az apja mondta meg a címét.

SZERK.: Kibékültek?

KÁLÓ: Hát félig-meddig. En tudom, nem engem szeretett meg: az unokáját.

SZERK.: Az is van már?

KÁLÓ: Hát, még az anyja tartogatja, de rövidesen kilép a világra! Na nézze... szép ház, ugye! Kölcsönt kaptam rá. Tudja, ki járt közbe? A Szekács.

SZERK.: A titkár?

KÁLÓ: Ó. Eleinte vicsorgatta fogát, mosolygott rám, de mintha valaki hátulról vasvillával bökdösné. Aztán, mert látta, hogy nem köpik le, mivel velem beszél, egyre bátrabb lett. Ami meg a kölcsönt illeti, már törlesztettem is belőle.

SZERK.: Nagyon örülök, Káló.

KÁLÓ: Annus... Annus, hozz valami harapnivalót a szerkesztő úrnak!

SZERK.: Hát ő?

KÁLÓ: Mint egy falat kenyér. A városban nem volt jó sora... És ahogy főz!

SZERK.: Szóval az apósával is kibékült.

KÁLÓ: Ó, ha látta volna, milyen ravaszul dugta ide az orrát. Egyszer észrevettem, hogy utcában ólálkodik. Csak úgy, erre ette a penész, de amikor a ház elé ért, ekkora szemeket meresztett... Másnap megint. En az ablak mögül lestem. Harmadnap, akkor már az udvaron talált... éppen fát vágta... (fűrészelés zaja, az após tétovázva)

APÓS: Ez... ez gyertyán?

KÁLÓ: Gyertyán.

APÓS: Jó fa, én is ezt tüzelem.

KÁLÓ: Az erdőgazdaságnál vettem.

APÓS: Jömagam is... (fűrés zaja abbamarad) Írt az Annus...

KÁLÓ: Írt?

APÓS: Üdvözlétét küldi...

KÁLÓ: Hm... köszönöm...

APÓS: Nem jól érzi magát ott.

KÁLÓ: Nem?

APÓS: Nem. Azt írja, legszívesebben hazajönne. Megírtam neki, hogy ne nekem írjon...

KÁLÓ: Hát...?

APÓS: Van hites ura! Írjon annak!

KÁLÓ: Van hites ura? Hát férjhez ment?

APÓS: Férjhez hát! Vagy nem? Ha esetleg érte mennél, szívest-örömet haza jönné...

KÁLÓ: Még a címét sem tudom.

APÓS: Hát azt éppen megadhatom, ha köll...

KÁLÓ: (mesél, derűsen). Azóta a vén gazember szinte minden nap bekiabál a kerítésen át, és követelőzik!

SZERK.: Mit követel?

KÁLÓ: Unokát! Majd a fene eszi meg azóta. Bölcsőt vett... fűnek-fának meséli, hogy unokája lesz, és hajjal fog szülni.

SZERK.: (mesél) Egy pillanatig sem hittem, hogy Káló sorsát én vittem a boldogulásig. Nem. De annyit azért megengedhetek magamnak, hogy azt higgyem, segítettem visszaadni az emberekbe vetett hitét... És most, azzal a cseppet sem titkolt szándékkal adom tovább e történetet, hogy hitet támasszak vele másokban is: mindenre van orvosság, esküszöm... mindenre, csak emberség legyen hozzá elegendő...

Elhangzott a Csehszlovák Rádió magyar nyelvű adásában.